

SANTINI 2023

program konference

7. 12. 2023 | Pražská křižovatka (kostel sv. Anny), Praha 1

9.00–10.00 Registrace účastníků

10.00–10.20 **Zahájení konference a úvodní slovo**
Libor Honzárek, předseda SHSČMS
Naděžda Goryczková, generální ředitelka NPÚ
Martin Ebel, ředitel odboru muzea architektury a stavitelství NTM

10.20–13.20 | 1. přednáškový blok

1. 10.20–10.50 **Santini a evropská architektura 17. století**
Richard Biegel
Dílo Jana Blažeje Santini-Aichla se vyznačuje mimořádnou kreativitou a tvůrčí zralostí, která je překvapivě typická už pro jeho rané stavby, navržené ve věku 23–27 let. Ze staveb jako je cisterciácký klášter na Zbraslavi (od 1700) nebo kaple sv. Anny v Panenských Břežanech (1705–08) vyplývá nejen jeho suverénní znalost architektonické tvorby, ale také obeznámenost s klíčovými polohami evropské architektury 17. století. Příspěvek se bude zabývat otázkou, jak mohl Santini tyto znalosti získat a jakou stopu v jeho díle zanechal.

2. 10.50–11.20 **Kaple Jména Panny Marie v Mladoticích jako příklad symbolických půdorysů v díle Jana Blažeje Santini-Aichela**
Jan Royt
Příspěvek bude věnován symbolickým půdorysům v díle Jana Blažeje Santini-Aichela se zvláštním zaměřením na půdorysní dispozici kaple Jména Panny Marie v Mladoticích, kterou Santini realizoval pro cisterciácký klášter v Plasích.

3. 11.20–11.50 **Nejmladší Santiniho realizace. Mariánska Týnice a její východní ambit**
Irena Bukačová, Pavel Kodera
Základní kámen nového poutního chrámu a proboštství v Mariánské Týnici u Kralovic (okr. Plzeň-sever) byl položen v roce 1711. Stavebník, plaský opat Eugen Tyttl, a architekt J. B. Santini-Aichel vytvořili koncept proporčně dokonalé stavby, jejíž součástí byla i unikátní kompozice dvou zcela symetrických ambitových nádvoří. V úplnosti se tuto architektonickou myšlenku podařilo uskutečnit až v roce 2021.

Přestávka 30 min

4. 12.20–12.50 **Tři Santiniho zastavení na Moravě**
Jiří Kroupa
Výčet staveb Jana Santini-Aichela na Moravě je v dosavadní literatuře dobře znám. Pokud tyto stavby spojíme s jeho zdejším pobytem doloženým v pramenech, uvědomíme si, že Santini se na Moravě pohyboval zejména ve třech obdobích svého tvůrčího života. Pokaždé přitom zpracovával odlišné architektonické úlohy, které byly vždy spjaty s různými tvůrčími akcenty Santiniho „mentální práce“: od soudobé divadelní perspektivy přes stereotomické iluze až po stínovou skiografii. Cílem krátkého zamyšlení je srovnání těchto akcentů v tvorbě architekta – „spekulativního tvůrce“ s tématy řešenými v dobové teoretické literatuře a současně předběžný pohled na Santiniho poněkud „záhadné“ pozdní období.

5. 12.50–13.20 **Santini známý a neznámý**
Petr Macek
Tvorba Jana Blažeje Santini-Aichela se již nesmazatelně vepsala do dějin evropské kultury. Právě její výlučnost a působivost nás motivuje k dalším a dalším úvahám. Dosavadní bádání započalo zhruba před 100 lety iniciačním dílem Zdeňka Wirtha a vyvrcholilo monumentální prací Mojžíry Horyny. Výzkum však v posledních letech pokročil a řadu názorů i hypotéz je vhodné podrobit revizi. Příspěvek se pokusí naznačit některé nové poznatky a jejich odraz ve stávajících představách o tomto tvůrce. V závěru budou naznačeny širší vztahy propojující intenzivně vzdálená staletí. Jedná se o paralely v tvorbě dvojice architektů světového jména – Jana Blažeje Santiniho a Petra Parléře.

13.20–15.10 Přestávka na oběd

15.10–17.40 | 2. přednáškový blok

6. 15.10–15.40 **Péče o zelenohorský areál**

Zdeněk Chudárek

Poutní kostel na Zelené hoře u žďárského cisterciáckého kláštera měl být po požáru v roce 1784 zbořen. Našla se však skupina lidí, kterým se podařilo kostel zachránit a obnovit ke slávě sv. Jana Nepomuckého. Teprve asi o 100 let později si začala tehdejší odborná veřejnost uvědomovat uměleckou a památkovou hodnotu této nevšední stavby. V 60. letech 20. století zesílil zájem o dílo Jana Blažeje Santiniho. V této souvislosti byla zahájena postupná obnova zelenohorského areálu, která s přestávkami trvá do současnosti.

7. 15.40–16.10 **Zámek Bělohrad a proboštství v Pohledu: dvě méně známé Santiniho realizace**

Jan Pešta

K méně známým Santiniho realizacím náleží i dva objekty ve východních Čechách: zámek v Lázních Bělohradu (okres Jičín) a proboštství u kláštera Pohled (okres Havlíčkův Brod). Santiniho autorství barokní přestavby bělohradského zámku (dynamicky komponované vstupní křídlo s kaplí, věží a čestný dvůr) sice není prokázáno, je však vysoce pravděpodobné na základě slohového rozboru i historických souvislostí. V případě pohledského proboštství, vcelku prosté barokní novostavby, je naopak Santini doložen písemnými prameny.

Přestávka 30 min

8. 16.40–17.10 **Barokně gotický kostel sv. Jana Křtitele na Dohaličkách**

Jiří Slavík

PhDr. Pavel Zahradník v roce 1999 upozornil na zajímavou architekturu farního kostela na panství Sadová u Hradce Králové, po zřícení v roce 1888 nahrazenou novogotickou stavbou. Pozdně gotický kostel s lodí zaklenutou na středový pilíř a západní věží byl v 1. polovině 18. století na východě doplněn o unikátní polygonální závěr. V posledních letech se podařilo přímo v terénu i v paměťových institucích dohledat další doklady o podobě a vybavení barokně gotické stavby. Návrh lze připisat J. B. Santinimu. Otázkou je, zda realizaci mohl sám řídit, anebo k ní došlo až po jeho smrti.

9. 17.10–17.40 **Santini – architekt, urbanista, krajinář? Tři podněty z východních Čech**

Jiří Balský

Santiniho autorství hospodářských dvorů Lhotka a Podzámek na bývalém panství Opočno je již delší dobu prokázáno. Jakkoliv neznáme jejich původní architektonickou podobu, můžeme je na základě jejich půdorysných řešení směle přiřadit k častěji uváděným hospodářským dvorům na cisterciáckých panstvích Plasy a Žďár nad Sázavou, Santinimu připisovaných. Podoba a umístění obou dvorů navíc ukazuje Santiniho jako invenčního urbanistu, který svým stavebníkům nabízel neotřelá řešení podporující jejich reprezentaci. Proto příspěvek představí i kolowratskou oboru v Černíkovcích, její ojedinělé řešení umělé lovecké krajiny a vyzve k úvaze, zda by formátem tak výjimečné dílo mohlo být spojováno se Santinim.

17.40–17.50 **Závěr konference**

20.00–21.30 | Večerní program

Osm pracovních a životních etap architekta Jana Blažeje Santini-Aichela, v podání Maria Kubaše, bude doplněno barokními skladbami houslisty Jaroslava Svěčeného a cembalistky Jitky Navrátilové.